

Göteborgs Fiskhamn

— est 1910 —

Alternativ

2020-03-23

Fiskauktionen kan utvecklas till en besöksdestination.

Inledning

Idag står Fiskhamnens verksamheter inför stora utmaningar och staden tränger sig på. Det behövs en utvecklingsplan som tar hänsyn till en bred branschutveckling och en växande stad. Därför har Fiskhamnen tydligt gjort klart att man står redo att hitta en holistisk utveckling som främjar både näringsliv och stadsliv. I denna rapporten presenteras tre olika alternativ för Göteborgs Fiskhamns framtid.

1. Nollalternativet

Att fortsätta på platsen som det är i dag. I ett nollalternativ utförs bara de mest nödvändiga åtgärderna. Hamnen skredsäkras och repareras utan att göras byggbar. Industrilokalerna i sitt skick och dess utmaningar återstår och näringen försvinner gradvis. Klustret bryts successivt sönder och fiskerinäringen kan försvinna från Göteborg. Förlorade skatteintäkter och arbetstillfällen av kvalificerad arbetskraft.

2. Flytta och börja på nytt

Företagen flyttar och marken dedikeras till annat. Som en samlad strategi kan hela fiskerinäringen i Fiskhamnen flyttas till annan ort. Området utvecklas för nya funktioner i staden. Platsens själ och identitet går förlorad för staden, liksom kopplingen mellan fiskerinäringen och göteborgarna. Ett abrupt slut för fiskets långa historia i Fiskhamnen.

3. Utveckla

Ett urbant centrum för havsbruk etableras. Fiskhamnen kan utvecklas och skapa optimala förutsättningar för fiskerinäringens framtida behov och samtidigt ge plats för en ny stadsdel får växa fram. Pirer och kajer restaureras och en modern industri- och besöksbyggnad ersätter de föråldrade befintliga lokalerna på hamnplan. Den nya byggnaden möjliggör plats för tillväxt, effektivisering och innovation och frigör yta längs älven för nya bostäder och andra verksamheter. Stadens invånare integreras, ökade skatteintäkter, nya arbetstillfällen av kvalificerad arbetskraft och nya bostäder blir ett resultat. Det blir en ny epok Fiskhamnens historia i Göteborg.

Dagens fiskhamn är sårbar för en rad risker, inte minst stigande vatten.

En osäker framtid

Utmaningar ställs mot möjligheter

Idag finns stora utmaningar för verksamheter i Fiskhamnen. Utan ett helhetsgrepp kan enskilda lagningar försvåra för näringsidkare och besökare. Marken sjunker, lokalerna är inte optimala, logistiken är långt ifrån optimal och området har behov av nya avfallssystem. Sammantaget gör det att Fiskhamnens utsikter bromsas.

Marken sjunker

Hamnplanen framför fiskauktionen är byggd ovanpå en den gamla hamnen. En plats som vilar på rivningsmaterial från gamla Masthugget med dåliga markförhållanden. Detta gör att hamnplanen långsamt glider ut i älven. Området översvämmas ofta och den dagliga driften hämmas för alla verksamheter i Fiskhamnen

Bristfälliga lokaler

Göteborgs Fiskhamn har utvecklats snabbare än dess lokaler. Eftersatta lokaler påverkar både effektiviteten och arbetsmiljö.

Ohållbar temperatursäkring

Dåliga kylkedjor försvårar för verksamheterna De flesta vi intervjuat är i stort behov av moderna lokaler. Situationen är mycket angelägen och många ser att något måste hända snarast.

Svårigheter med livsmedelsertifieringar

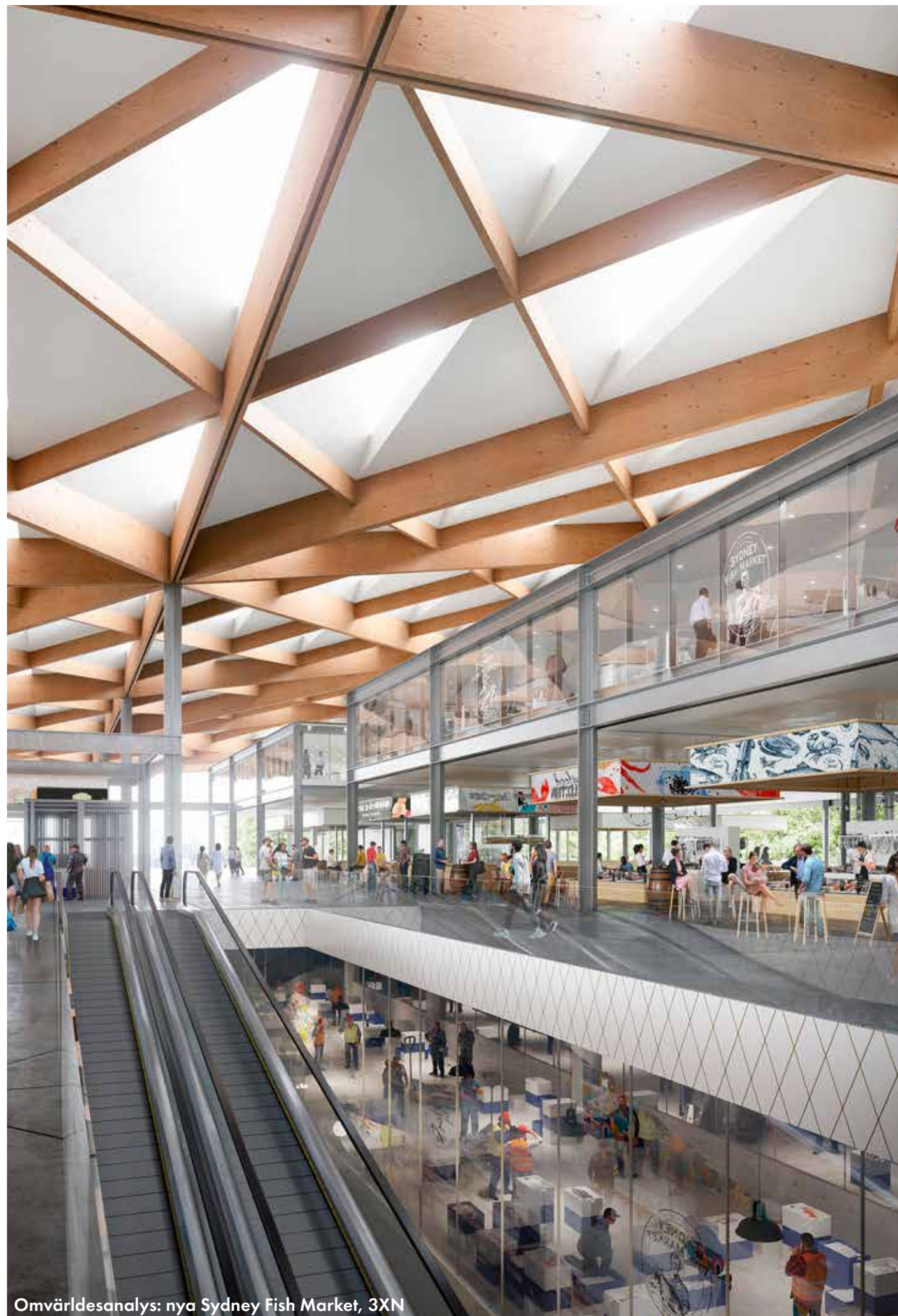
Verksamheten har i vissa fall utmaningar med att klara kraven från hälsomyndigheterna som ett resultat av de utdaterade lokalerna.

Ineffektiv logistik och avfallshantering

Bristfälliga lastzoner skapar onödiga transportbehov. Ineffektivitet och energislöseri skapar miljöproblem för hela Göteborg.

Omodern avfallshantering

Det befintliga avloppssystemet kan idag inte ta hand om avfallet på ett hållbart sätt. Avskiljarna som tar hand om fiskfetter fylls snabbt upp och flertalet onödiga transporter behövs för att lösa situationen. Idag bygger hanteringen på ett kortsiktigt sätt att ta hand om restprodukter. Samtidigt som det är ett område där många av dagens näringsidkare tillsammans önskar samverka för en gemensam hållbar hantering av avfall och restprodukter.

Omvärldesanalys: nya Sydney Fish Market, 3XN

Ett kluster av enade verksamheter

Intervjuer av verksamheter

Under januari 2020 genomfördes intervjuer med 15 olika aktörer i Göteborgs Fiskhamn. Utifrån dem har vårt analysarbete genomförts.

Stort utvecklingsspotential

Fiskhamnens aktörer är i stort behov av utveckling. Det finnas en stor potential i dagens verksamhet, både socialt, ekonomiskt och mentalt. En förbättrad logistik och effektiva verksamhetslokaler skulle ge stora möjligheter att skapa nytt värde för de enskilda aktörerna, men även för staden, regionen och Sverige som fiskerikation.

Klustrets möjligheter

Ett av de starkaste konkurrensmedlen för fiskhamnen är kraften i klustret av företag med kunskap om förädling av havets resurser. Närheten till Göteborgs Fiskauktion, med korta produktionsled och hela kedjan av aktörer på ett och samma ställe skapar synergieffekter som möjliggör bra affärer.

Välgrundat samarbete

Samarbetet har pågått över flera generationer, här finns ett centrum för specialiserad kunskap och kunskapsutbyte kring allt som rör fisk och skaldjur. Det finns en bred enighet i att tillsammans blir vi bättre.

Synergieffekterna en förutsättning

Majoriteten ser att en utveckling av ökat samarbete och en samlokalisering av gemensamma funktioner är en förutsättning för konkurrenskraft på en stadig mer global världsmarknad och en nyckel till framtida tillväxt. Majoriteten av verksamheterna anser att klustret och närheten till Göteborgs Fiskauktion är avgörande för verksamheten.

Alla vill ha kvar verksamheten i hamnen

Här finnas en enorm potential, både socialt och ekonomiskt, med goda möjligheter till ny affärsutveckling för både små och stora aktörer. En flytt skulle medföra nya problem som till exempel svårigheter att bibehålla den kvalificerade personalen som många bor i närområdet.

Göteborgs Fiskhamn har under lång tid behövt en bättre utveckling. För att kunna behålla hamnens värden måste det nu till ett samlat grepp.

1. Nollalternativet

Att fortsätta på platsen

I ett nollalternativ utförs bara de minsta och mest nödvändiga åtgärderna. Hamnen skredsäkras och repareras utan att göras byggbar. Under arbetet med förstärkningen påverkas verksamheterna negativt vilket kan få följdverkningar i utflyttade aktörer. Däremot räcker inte den insatsen för att grundlägga för ny bebyggelse.

Problem med kylkedjan och arbetsmiljö

Industrilokalerna blir kvar i sitt befintliga skick och utmaningarna för dess brukare återstår. Fiskenäringen kommer få det svårt att utvecklas och möta framtidens krav. Om inte behovet av moderna lokaler tillgodoses finns ingen framtid på platsen och utvecklingen måste ske på en annan ort. Då blir lokalerna tomma och nya verksamheter måste in.

Logistik, avfallshantering och avlopp

Förändras inte logistik, avfallshantering och avlopp omöjliggör det för verksamheterna att nå upp till de högt ställda hållbarhetsmål som konsumenter och myndigheter ställer.

Långsamt slut för klustret

Klustret bryts successivt sönder och fiskenäringen kan försvinna från Göteborg. Potentialen att föra samman aktörer minskar i takt med utvecklingen. Sammantaget leder detta till en gradvis flytt av verksamheterna samt förlorade skatteintäkter och arbetstillfällen av kvalificerad arbetskraft.

Tidsaspekt central

En utdragen process är de värst tänkbara för verksamheterna på plats.

De enskilda aktörerna inom Fiskeindustrin har goda möjligheter att utveckla sin verksamhet på annan plats. Men kluster, synergi och framtida utvecklingsmöjligheter riskerar att försvinna vid en flytt.

2. Flytta fiskenäringen till ny plats

Börja om på ny plats

Hela fiskerinäringen i Fiskhamnen flyttas till annan plats. Nya exploatörer samlas för att utveckla stad i Fiskhamnen. Platsens funktion förloras liksom en viktig del av hela stadens identitet.

Brutet kluster

Klusterbildningen bryts, om än till viss grad, vilket påverkar synergieffekter och samarbete mellan aktörer men också framtida möjligheter och resiliens, dvs förmågan att anpassa sig till en förändrad omvärld. Sårbarheten ökar.

Besöksnäringen förlorar potential

Potentialen att använda Göteborgs fiskehistoria som en del av dess identitet och besöksnäring går förlorad.

Förlorad mångfald

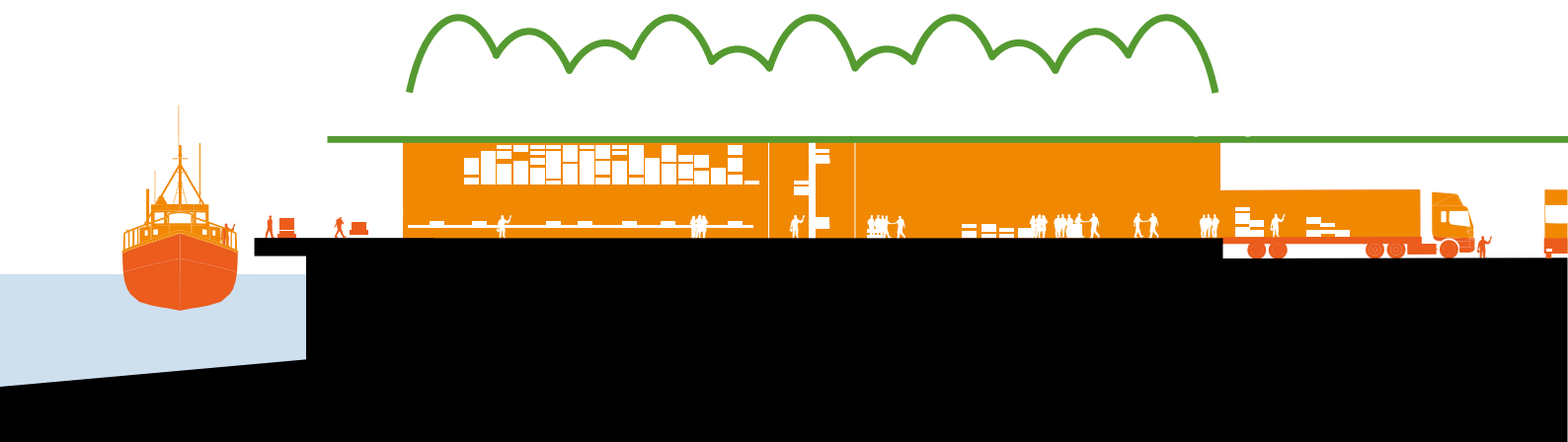
Fiskhamnens verksamheter tillhandahåller idag en stor variation av arbeten och sysselsätter en stor mångfald av personer. Den här blandningen är en viktig del av ett integrerat Göteborg. Vid en flytt försvinner dessa arbeten ut från staden. Detta leder till förlorade skatteintäkter och framtida arbetstillfällen samt försämrad integration.

Blandstaden blir enahanda

Möjligheten att förstärka stadskärnan med en blandstadsdel där industri, kontor och bostäder blandas och behålla ett varierat utbud av arbetsmöjligheter går förlorad. En nyexploatering på platsen utan förankring i området riskerar att gentrifiera det.

En lång historia tar slut

En plötslig punkt sätts för Fiskhamnens långa historia och stadens nära koppling till fiskeindustrin. Det innebär en förändring av Göteborgs identitet som fiskestad.

En modern fiskförädling

En destination i världsklass

En stadsdel i symbios

3. Utveckla

Fiskhamnen och stad kan utvecklas parallellt. En ny stadsdel kan växa upp vid älven, med en modern och väl fungerande Fiskhamn integrerad, därtill kan läggas en rad möjligheter för verksamheter att utvecklas i synergi med varandra. Här finns väldigt bra förutsättningar för en fiskerinäring och destination mitt där en ny stadsdel får växa fram. Pirer och kajer restaureras och en modern industri- och besöksbyggnad ersätter de föråldrade befintliga lokalerna på hamnplan. En riktig blandstad med en stor mix verksamheter och bostäder planeras.

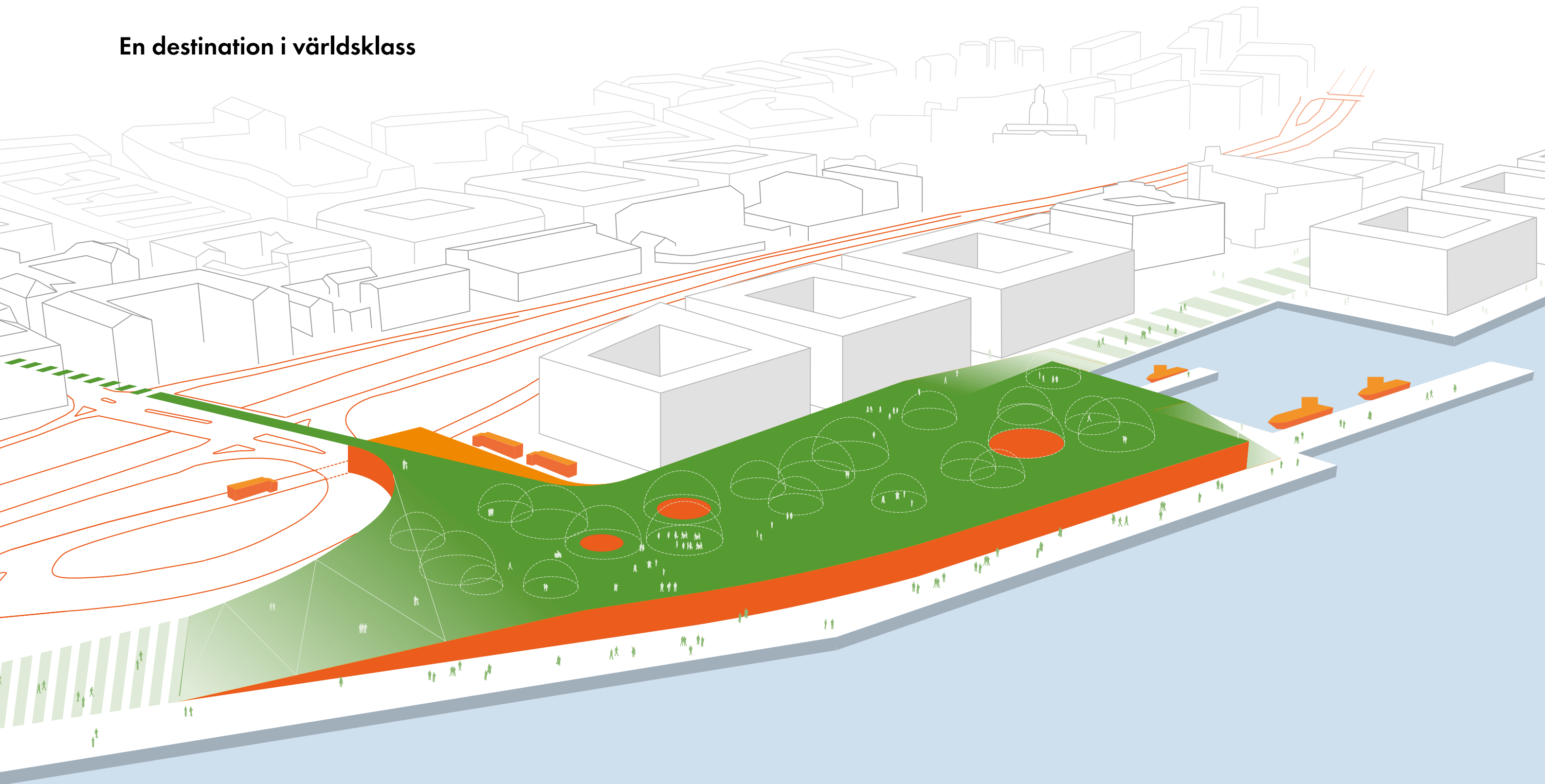
Ett urbant centrum för havsbruk
En ny fiskhamn möjliggör plats för tillväxt, effektivisering och innovation. Ökade skatteintäkter och arbetstillfällen av kvalificerad arbetskraft. Stadens invånare integreras. Det sätts ett utropstecken för stadens långa historia i Fiskhamnen. Här byggs en plattform för framtidens hållbara fiskeindustri. Här finns en möjlighet att modernisera och effektivisera en näringsgren inför framtiden och bidra till hela stadens utveckling och näringsliv. Blandningen av arbeten och personer bibehålls och stärks vilket än mer utvecklar Göteborgs näringslivs produktivitet och resiliens.

Destinationen
I Göteborgs Fiskhamn utvecklas och det skapas en destination i världsklass. I Göteborgs Fiskhamn finns en levande industriell tradition som är centralt placerad i stadens själ. Den utgör ett kluster av industri och utveckling inom branschen. Genom tillägg av gastronomi, forskning, rekreation och handel kan området förändras till en attraktion för staden och dess besökare.

En viktig del av stadens identitet och historia får utvecklas vidare
Fisket är centralt för Göteborgs livsmedelssjäl. Att utveckla den identiteten vidare kräver att man ger näringen rätt förutsättningar, men innebär ett stärkande av hela stadens varumärke. Det leder vidare till fler arbetstillfällen och större skatteintäkter.

En ny grönbå stadsdel
Förstärkta kopplingar över trafikleden underlättar för stadsdelen Majorna att få kontakt med Södra Älvsstranden. Parkområdet på den nya byggnaden blir ett ny gemensam plats för Göteborgarna. Att befintlig verksamhet flyttats in under parken frigör yta längs älven för nya bostäder och verksamheter i anslutning till älven.

En destination i världsklass

Göteborgs Fiskhamn utvecklas och här skapas en destination i världsklass. I Fiskhamnen finns en levande industriell tradition som är centralt placerad i stadens själ. Den utgör ett kluster av industri och utveckling inom branschen.

2005	■	Vision 2005, Higab, SVC Liljewall Arkitekter
2007	■	
2008	■	Fiskhamnsrapporten 2007-2008
2012	■	Vision Fiskhamnen R-studio
2016	■	Utredningar kring Fiskebäck/beslut Stadsutvecklingsvision
2017	■	Motion om strategi för fisknäringen i Gbg
2018	■	Kommunfullmäktiges Uppdrag
2019	■	Strukturbild kustzon Småskaligt kustnära fiske i Bohuslän
2020	■	Vision Göteborgs Fiskhamn färdigställas

Tidigare arbeten

Vision 2005

Redan för femton år sedan tog Higab, SVC och Göteborgs Fiskhamn tillsammans med Liljewall arkitekter fram en vision för området med en bättre logistik och större besöksverksamhet.

Fiskhamnsrapporten 2007-2008

2008 läggs Fiskhamnsrapporten fram av SBK, BRG mfl som förtydligar behovet av utveckling i området.

Vision fiskhamnen 2012

Fiskhamnen tog 2012 i samarbete med R-studio fram en ny visionsbild där en ny auktionshall och nya lokaler för besöksnäring byggs som ett nav. De slutna processerna löses därmed genom ombyggnad och tillägg vilket möjliggör ca 400 nya bostäder.

Stadsutvecklingsvision, 2016

Fastighetskontoret tog 2016 fram en Stadsutvecklingsvision där fiskhamnen integreras i en tät stadsväv och blandstaden dominerar.

Utredningar och beslut i Fiskebäck

Staden utreder kring 2016 fiskeriverksamheten i Fiskebäck och berör då fiskerinäringen i Göteborg som helhet.

Motion: Strategi för fiskerinäringen

I samband med utvecklingen i Fiskebäck lämnas en motion in om att ta fram en strategi för fiskerinäringen i Göteborg. Motionen avslås av majoriteten med anledning av pågående utredningar, se nedan.

Översiktsplan för samråd 2018

I fördjupad översiktsplan för centrala Göteborg ges området mycket stor potential till utveckling. Fiskhamnen ritas ännu in som ett industriområde.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Efter valet 2018 beslöt kommunfullmäktige om fem uppdrag kopplat till fiskerinäringen.

1. Fastighetsnämnden får i uppdrag att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck. Detta blev färdigt under 2019.
2. Higab AB mfl, i samverkan med berörda intressenter, får i uppdrag att ta fram ett förslag för Fiskhamnens framtida användning enligt inriktning som beskrivs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
3. Göteborg & Co AB och Business Region Göteborg AB får i uppdrag att gemensamt... i samverkan med berörda intressenter, ta fram ett förslag för utveckling av besöksnäring med anknytning till hav och fisk.
4. Business Region Göteborg AB får i uppdrag att utse en representant till Fiskekommunerna samt i sin pågående klusterutveckling inom "Maritima näringar", också inkludera fisket inklusive kringverksamheter. Detta blev färdigt under 2019.
5. Business Region Göteborg AB får i uppdrag att under 2018 kartlägga näringens utveckling, omfattning samt bedömd utveckling. Detta blev färdigt under 2019.

Strukturbild kustzon 2019

I oktober 2019 blev Göteborgsregionens rapport om Kustzonen klar. Här pekas bland annat på att värna och synliggöra kulturvärden i kustzonen, till exempel i form av miljöer och lämningar kopplade till fiske och fiskberedning. Rapporten uttrycker att man ska verka för ett långsiktigt hållbart fiske och vattenbruk vid kusten.

Småskaligt kustnära fiske i Bohuslän 2019

Fiskekommunerna m fl tog 2019 fram rapporten som pekar på vikten av Fiskhamnen i Göteborg. Den beskriver också en näring i ständig rörelse som investerar och förändras. Ett hot som lyfts fram är ett ökat antal företagssammanslagningar.

Framtida mål och möjligheter

Higab lägger fram utredning

Under våren 2020 arbetar Higab fram en utredning som berör möjligheterna att utveckla verksamhet på platsen.

Detaljplanearbete

Helt centralt för en framtida utveckling av området är att beslut tas under hösten för att påbörja ett detaljplanearbete under 2021. En färdig detaljplan är om allt rullar på klar runt utgången av 2022.

Temporära lösningar

För att ge verksamheterna på platsen bättre förutsättningar att vara kvar under utvecklingsarbetet kan tillfälliga lösningar stödja verksamheterna tills dess att en ny fiskhamnslösning är på plats.

Nätverk och fastighetsutveckling

Parallellt med områdesplanering bör fler intressenter att arbeta i området bjudas in.

Göteborgs Fiskhamn är ett kulturarv och en modern industri.

En Göteborgsk identitet

För drygt 100 år sedan lades grunden till det som idag är Fiskhamnen i Göteborg. Ett område som sedan början av 1900-talet har samlat ett kluster av näringsidkare med fiskauktionen som nav. Under 1910 och 20-talet vimlade det av små fiskebåtar nere vid kajen och än idag anländer ett antal båtar i veckan för att leverera sin fångst.

Då liksom nu fylls auktionshallen under natten med fisk och skaldjur från såväl svenska, norska och danska fiskare. Så fungerar det idag och har så gjort i generationer. I över 100 år har Fiskhamnen varit en viktig del i staden, en ovärderlig plats för fiskenäringen i Göteborg.

Göteborgs Fiskhamn står inför stora utmaningar, men också möjligheter. Dagens fiskhamn har vuxit ur sina lokaler och området behöver moderniseras, marken förstärkas och logistiken förbättras. Verksamheterna ser därför framför sig en utveckling där området behöver stärkas, att de behöver flytta eller tillsammans utveckla Fiskhamnen till en effektiv industri, en integrerad stadsdel och destination i världsklass.

GÖTEBORGS
FISKAUKTION

Wingårdhs